Havet er fremtidens kampzone

Af MADS STENSTRUP
Offentliggjort 29.08.07 kl. 09:02

Miljøorganisationerne gør sig klar til kamp om de danske fiskespiseres hjerter: Kursen er sat mod krav til supermarkeder og fiskehandlere om sporbarhed, hvad angår fangstmetoder og oprindelse.

Først fik vi styr på den kunstige appelsinfarve i Fanta-sodavanderne, så var det de æglæggende høns, der fik friere forhold (i hvert fald de fleste!), GMO'en der blev reddet ud af kornene? osv., osv.
Aktion og reaktion. Den nyere historie er fuld af store og små dyre- og miljøetiske landvindinger på fødevareområdet, når organisationer og forbrugere har sat sig op mod myndigheder og producenter.
Næste kampzone bliver fiskeriet. Miljøorganisationer og dyreværnsforeninger er for længst i udlandet begyndt at lægge pres på myndigheder og store internationale supermarkedskæder. Snart kommer turen også til Danmark.
»Faktisk er vi så småt begyndt,« fortæller Hanne Lyng Winter, biolog hos Greenpeace og ansvarlig for organisationens fiskerikampagne i Danmark.
I Holland lænkede Greenpeace-folk for nylig et fiskefartøj til kajen som et led i kampagnen mod illegalt fiskeri. Men slet så drastiske metoder skal ikke ventes i Danmark, bedyrer Greenpeace-biologen. Den slags er danske forbrugere nok ikke til.
»I første omgang,« tilføjer hun.
I stedet erklærer Greenpeace uformelt at samarbejde med den knap så kontroversielle Verdensnaturfond, WWF, om at forsøge at påvirke detailhandlen med det gode. Hver på deres måde:
»Ud fra tanken om, at det i sidste ende er forhandlerne - supermarkederne, fiskehandlerne, fiskerestauratørerne - der gennem grossistleddet over for fiskerne kan insistere på mere etik og oplysning i branchen,« forklarer Hanne Lyng Winter.

Bedre mærkning

Sporbarhed og bæredygtighed er nøgleord i de målsætninger, som organisationerne har sat for fremtidens fiskehandel. I dag aner vi som forbrugere sjældent ret meget om, hvor de fisk, som vi kan købe, stammer fra, og om hvilke fangstmetoder, der har været taget i brug. Vi ved ikke, om de fisk, som vi sætter tænderne i, er fanget på en bæredygtig måde, der sikrer arternes overlevelse og er til mindst mulig belastning for miljøet, også energimæssigt. Der står ikke ret meget, hvis overhovedet noget, om det på de pakker, som vi fisker op af supermarkedernes køledisk og frysere.
De færreste aner noget om det i øvrigt ikke særligt vidtgående internationale MSC-mærke, som alligevel kun sjældent findes på pakninger solgt i Danmark.
Det vil bla. WWF og Greenpeace have lavet om:
Fiskene skal kort sagt mærkes langt bedre, så forbrugerne kan bevidstgøres og kan tage stilling, lidt ligesom det fremgår af enhver ordentlig flaske vin, hvor den stammer fra. Eller som Arla er begyndt på at fortælle, hvilken mælk der stammer fra køer på græs, eller som med æggene, om de er lagt af burhøns osv.
»For det erjo ikke ligegyldigt, om fiskene er fanget i områder af f.eks. Østersøen, hvor myndighederne har dekreteret fiskestop, fordi fiskearterne er i fare for at uddø,« siger Hanne Lyng Winter og nævner, at op mod en tredjedel af de torsk, der fanges i Østersøen, menes at være fanget ulovligt.
»Eller om fiskene f.eks. er fanget på liner frem for med bund- eller bomtrawl til rødspætter og tunger, der ødelægger havbunden - og derudover kræver et frygteligt brændstofforbrug osv.,« fortsætter Greenpeace-biologen.

Besk eftersmag

Hun afleverer kaskader af andre ubæredygtige eksempler: fra tigerreje-produktionens ødelæggelse af mangroveskoven i Fjernøsten og Mellemamerika og tunfiskeriets høje bifangster af skildpadder, hajer og sværdfisk til ålens forsvinden fra bla. Limfjorden. Selv

sommerens nydelse af gode danske jomfruhummere mener Greenpeace bør give os forbrugere en besk eftersmag i munden. For hver 100 kg jomfruhummere, der hives op af Kattegat, smides op til 60 kg småfisk, skaldyr og andet liv døende tilbage, argumenterer biologen. Filosofien er altså den samme som med æggene, tremmekalvene osv.: en bevidstgørelse af forbrugerne om de forhold, som dyrene er kommet af dage under, vil føre til mere bæredygtigt fiskeri.
På Greenpeaces vegne har Hanne Lyng Winter fremsendt en masse skrivelser med klare opfordringer og spørgeskemaer, som modtagerne i detailhandlen er blevet bedt om at udfylde og returnere vedrørende deres salg af fisk. Modtagerne har i første række været Coop, Dansk Supermarked og Samvirkende Købmænd, som repræsentanter for de største danske spillere i detail-leddet:
”Det er et langt, sejt træk. Jeg oplever, at folk er bange for Greenpeace, ikke altid vil tale med os. Men vi har jo ikke gjort noget endnu, vil bare gerne have dem i tale, oplyse og hjælpe dem på rette spor”, forklarer Hanne Lyng Winter og udtrykker specielt frustration over Dansk Supermarked, som har behandlet gentagne henvendelser med, hvad hun opfatter som “kopiér og sæt ind-svar af den afvisende slags, og i øvrigt har nægtet at mødes. Aldi-kæden herhjemme opfatter hun som decideret dobbeltmoralsk, idet kæden tillader produkter herhjemme som for længst efter pres er taget af hylderne i andre EU-lande, f.eks. rødspætter i Østrig.

Meningsfyldte aktioner

Hanne Lyng Winter tilføjer lidt truende trods sit afvæbnende smil, at det ikke er sådan, at miljøorganisationen, der altid har været kendt for spektakulære aktioner til lands og vands, har opgivet de gamle kampagnevåben.
»Næ, aktionerne kan tages i brug, hvis vi vurderer, at det giver mening. Vi har stadig folk, der både kan dykke, klatre og male,« som hun siger og tilføjer, at happenings og uddeling af materiale foran de formastelige supermarkeder, der fortsætter med ikke at reagere, kan komme på tale.
Supermarkedskæden Morrisons i England oplevede for nylig at få ophængt store gule advarselsbannere foran deres forretninger påtrykt teksten »Uk’s worst fish Retailer«. I Storbritannien nægter supermarkedskæden Marks & Spencer til gengæld at aftage bomtrawl-fisk fra 2008.
30-årige Hanne Lyng Winter, der for halvandet år siden blev færdiguddannet som biolog på Aarhus Universitet, har en ideologisk tilgang til sit fag og håber selv engang at komme til at gøre en forskel i kampen for livet i verdenshavene.
En MSC-mærkning er slet ikke nok, selv hvis den blev brugt på danske fisk, mener biologen og påpeger, at denne mærkning f.eks. tillader bundtrawl. Hun tilføjer, at den miljøbevidste kystfiskerorganisation Levende Hav forsøgte sig med oprettelsen af en skrappere dansk mærkningsordning, men at Dansk Fiskeriforening svarede igen med eksklusion.
»På universitetet var der kun nogle få biologer, der som jeg havde en miljømæssig og miljøpolitisk tilgang til faget, hvor andre, langt de fleste faktisk, var meget mere interesseret i eksempelvis selve fiskens opbygning og i at sikre sig vellønnede job,« forklarer hun og nævner, at der i dagens Danmark kun landes en tiendedel af de torsk, der blev landet 1980’erne, fordi også torsken er overfisket.

Fiskene forsvandt

Hendes personlige interesse for sagen stammer tilbage fra barndommen i Dyreborg ved Faaborg, hvor hendes far stadig har en lille båd og dengang fangede ål, skrubber og fladfisk. I dag gider han næsten ikke det mere, »for fiskene forsvandt, og han fanger i dag kun krabber og fedtemøg,« som hun siger.
»Det gjorde indtryk,« fortæller hun.
Hendes hjertesag er at være med til at sikre langt flere marinreservater med sikrede gydesteder ved undersøiske bjerge, der kan være med til at sikre arternes naturlige udvikling: »Ideelt set i 40 pct. af de kendte yngel-områder, men det er måske lidt utopisk,« smiler hun og fortsætter.
»Mine venner griner lidt ad mig, for fisk vil der vel altid være, mener de. Ja, det vil der måske nok. Men hvad sker der længere nede i økosystemet, hvor torsk står højest i fødekæden, hvis man fjerner de fleste ved overfiskeri? Måske vil der ske et regimeskift som det, man har set i Østersøen, hvor brisling nu dominerer,« siger hun og tilføjer risikoen for økonomisk kollaps

blandt de fiskere, som hun langt hen ad vejen opfatter som ansvarsløse - som det tidligere er sket i Canada og til dels på Færøerne.
Skal vi så ikke bare have nogle flere kontrollerbare havbrug?
”Nej,” mener Hanne Lyng Winter:
”Havbrug er også indtil videre totalt ubæredygtigt, da fiskene i havbrug netop fodres med fiskemel mange gange deres kropsvægt fra tobis og brisling, der dermed også opfiskes.«”

http://epn.dklindustri/landbrug_fodevarer/articlel 064236.ece